

STORTINGET

Innst. 85 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 18 (2017–2018)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Sametingets virksomhet 2017

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Sametingets årsmelding 2017 ble vedtatt av Sametingets plenum 8. mars 2018. I meldingen til Stortinget kommenterer regjeringen utvalgte saker fra årsmeldingen.

1.2 Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål

Det vises i meldingen til at Sametinget er regjeringens fremste premissleverandør og dialogpartner i samepolitikken. I forrige stortingsperiode kom regjeringen og Sametinget et godt stykke på vei i flere viktige samepolitiske saker.

I Jeløyplattformen heter det at regjeringen vil følge opp rapporten NOU 2016:18 Hjertespråket sammen med Sametinget.

I skolene og barnehagene er det et særlig stort behov for flere som kan undervise i og på samisk. Regjeringen har i 2017 innført tiltak for å møte denne utfordringen.

I revidert nasjonalbudsjett for 2017 ble tilskuddet til samisk barnehagetilbud økt med 5 mill. kroner. Styrkingen ble videreført i 2018. Regjeringen har i tillegg gitt midler til tiltak for å øke rekruttering av lærere som kan undervise i samisk.

I Jeløyplattformen heter det at regjeringen vil fortsette arbeidet med å følge opp samerettsutvalgets rapport NOU 2007:13 Den nye sameretten, og prioritere lovfesting av konsultasjoner først i perioden.

Regjeringen og Sametinget har blitt enige om at det fra 2019 etableres en ny budsjettmodell for Sametinget, hvor de årlige overføringene i utgangspunktet samles under én budsjettpost på statsbudsjettet. Fra 2019 vil regjeringen legge fram en framoverskuende melding til Stortinget om samiske forhold hver vår. Meldingen skal gi en kortfattet situasjonsbeskrivelse. Den skal omtale utviklingstrekk for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og tjenestetilbudet til samiske innbyggere. Meldingen kan videre redegjøre for regjeringens mål i samepolitikken og hva den anser som de viktigste utfordringene framover. Sametingets vurderinger skal komme klart fram.

Norge, Sverige og Finland avsluttet forhandlingene om en nordisk samekonvensjon i 2016. Den framforhandlede konvensjonsteksten ble vedtatt av lederne for forhandlingsdelegasjonene i januar 2017. Konvensjonen gir et felles rettslig rammeverk for Norge, Sverige og Finland som er tilpasset en samisk-nordisk kontekst. Samisk parlamentarisk råd behandlet i desember 2017 oppfølgingen av konvensjonsteksten og fattet i den forbindelse vedtak om at de ønsker å foreta enkelte endringer i teksten. Norge har foreløpig ikke tatt stilling til om det er aktuelt å reforhandle utkastet til konvensjonstekst.

Stortinget vedtok 20. juni 2017 å opprette en kommisjon som skal se på fornorskingspolitikken som ble ført overfor det samiske og det kvenske folk. Regjeringen er enig i at det er behov for mer kunnskap og åpenhet om fornorskingspolitikken og konsekvensene av

den. Samtidig legger regjeringen vekt på å følge opp pågående samepolitiske prosesser.

1.2.1 Om Sametinget

Det pekes i meldingen på at Sametinget gradvis har fått økt innflytelse i saker som angår samene.

Staten har plikt til å konsultere Sametinget med mål om å oppnå enighet i saker hvor myndighetene overveier tiltak eller lovgivning som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Alle departementer har ansvar for å følge opp den statlige politikken overfor samene innenfor egen sektor. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ansvaret for samordning.

I 2017 disponerte Sametinget totalt 465,7 mill. kroner. Sametingets virkemiddelregnskap viser at Sametinget fordelte totalt 300,1 mill. kroner i tilskudd til ulike formål.

Sametingets driftsutgifter var 159,9 mill. kroner i 2017 (36,3 mill. kroner til den politiske driften, 123,6 mill. kroner til administrative utgifter). I Sametingets administrasjon var det 142 årsverk per 31. desember 2017.

Sametingets årsregnskap for 2017 viser en positiv balanse på 5,6 mill. kroner.

I 2017 mottok Sametinget tildelinger over Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementets budsjetter.

Sametinget forvaltet også tilleggsbevilgninger og tilskudd på til sammen 11,8 mill. kroner i 2017.

Sametinget forvaltet også midler fra Troms, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Nordland fylkeskommuner og Trondheim kommune til arbeidet med Tråante 2017 – 100-årsmarkeringen av samenes første landsmøte – og Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressursenter.

1.2.2 Samiske språk

Det vises i meldingen til at Sametinget i 2017 fordelte totalt 82,5 mill. kroner til ulike språktiltak. Midlene er blant annet fordelt til kommuner og fylkeskommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, de samiske språksentrene og Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressursenter. Midlene har også gått til Sametingets tilskuddsordning for språkprosjekter og en søkerbasert ordning med stipend til elever med samisk i videregående skole.

Regjeringen har sikret den norske delen av finansieringen av Sámi Giellagáldu ved å øke Sametingets budsjett med 2 mill. kroner i statsbudsjettet fra 2015. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil drøfte spørsmålet om videre finansiering av Sámi Giellagáldu med sametingene og de ansvarlige departementene i Sverige og Finland.

Rapporten NOU 2016:18 Hjertespråket var på bred offentlig høring fram til mars 2017. Departementene og Sametinget har nå startet arbeidet med å vurdere utvalgets forslag. Sametinget vil bli konsultert.

Som en oppfølging av NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd, har regjeringen satt i gang arbeid med en lov om tolking i offentlig sektor.

Etter folkeregisterloven kan opplysninger om samiske språk registreres i folkeregisteret. Bestemmelsen er fulgt opp i folkeregisterforskriften.

1.2.3 Samisk kultur og kulturminner

Den delen av Kulturdepartementets bevilgning som går direkte til Sametinget, har som formål å bidra til Sametingets arbeid med å nå sine hovedmål på kunst- og kulturområdet. I 2017 utgjorde tildelingen 81,9 mill. kroner.

I 2017 tildelte Sametinget 125,8 mill. kroner til ulike kulturformål.

I Jeløyplattformen heter det at regjeringen vil ferdigstille Saemien Sijte – sørsamisk museum og kultursenter på Snåsa. Statsbygg har på oppdrag fra Kulturdepartementet i 2017 ferdigstilt et nytt, redusert forprosjekt for et nybygg for Saemien Sijte.

I 2017 ferdigstilte Statsbygg en mulighetsstudie som drøfter ulike alternative løsninger for å skaffe gode lokaler for Det Samiske Nasjonalteatret Beavváš i Kautokeino, på oppdrag fra Sametinget. I 2017 gav Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet Statsbygg i oppdrag å utarbeide et konseptvalgsnotat som omfatter både Beavváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole.

I 2017 innledet Kulturdepartementet og Sametinget samtaler i forbindelse med arbeidet med regjeringens nye kulturmelding.

Tråante 2017 ble markert gjennom en stor jubileumsuke i Trondheim rundt 6. februar og markeringer i hele Sápmi gjennom året. Tråante 2017-prosjektet var et samarbeid mellom Sametinget, Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner og Trondheim kommune. Prosjektene har vært finansiert av disse aktørene og mottok også en tilleggsbevilgning på 1 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og 3 mill. kroner fra Kulturdepartementet i 2016.

Sametinget har forvaltningsansvar for samiske kulturminner. I 2017 ble det bevilget 3,5 mill. kroner til samisk kulturminnearbeid over Klima- og miljødepartementets budsjett. I forbindelse med regionreformen, og ny forskrift til kulturminneloven, vil Klima- og miljødepartementet vurdere å overføre myndighet til Sametinget på kulturminnefeltet, tilsvarende som for de nye regionene.

Riksantikvaren gjennomførte i 2012–2017 et prosjekt med identifisering og registrering av alle automa-

tisk fredete samiske bygninger. Sametinget har vært prosjektleder. Sametinget har fått ytterligere midler fra Riksantikvaren til å oppsummere og ferdigstille resultatene fra bygningsregistreringsprosjektet i 2018.

Klima- og miljødepartementet og Sametinget var enige om at den flytende 100-årsgrensen for automatisk fredning av samiske kulturminner kan bli en utfordring i nær framtid. Departementet har lagt fram forslag til en lovendring i kulturminneloven med sikte på å etablere et fast fredningstidspunkt.

1.2.4 *Næringsutvikling, miljø og areal*

Det vises i meldingen til at Sametinget gjennom sine virkemiddelordninger bidrar til vekst og utvikling, blant annet innen primærnæringene, kulturnæringene og samisk reiseliv. I 2017 tildelte Sametinget totalt 32,8 mill. kroner til ulike næringsformål.

Landbruks- og matdepartementet fremmet våren 2017 stortingsmelding 32 (Meld. St. 32 (2016–2017)) Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter.

Spørsmålet om en helhetlig gjennomgang av reindrifftslovgivningen, som Sametinget løfter i sin årsmelding for 2017, ble drøftet under konsultasjonene om reindrifftsmeldingen. Landbruks- og matdepartementets holdning har vært at det ikke er aktuelt med en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven.

I Jeløyplattformen heter det at regjeringen vil arbeide for å få på plass en norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Et framforhandlet forslag har siden 2009 vært gjenstand for drøfting mellom landene. Sommeren 2017 meddelte Sverige at de ikke kunne ratifisere konvensjonsforslaget i sin nåværende form, og at forhandlinger burde gjenopptas. Nye forhandlinger er avvist fra norsk side. Det er likevel fortsatt kontakt.

Nussir ASA søkte Direktoratet for mineralforvaltning om driftskonsesjon 6. mai 2016 for Repparfjord kobberforekomst i Kvalsund kommune i Finnmark. En eventuell gruve vil berøre reindriften i området. Etter at Sametinget i høringsrunden gikk imot at søknad om driftskonsesjon skal godkjennes, ble saken oversendt Nærings- og fiskeridepartementet for behandling. Det ble gjennomført befarings- og konsultasjon med de to berørte reinbeitedistriktene i mai 2018. Videre har Finnmarkseiendommen som grunneier oversendt saken til Kongen v/Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Sametinget og Nærings- og fiskeridepartementet ble i 2013 enige om retningslinjer for konsultasjoner i fiskerisaker og er enige om å drøfte syklusen for faste konsultasjoner rundt løpende reguleringsbeslutninger.

Nærings- og fiskeridepartementet konsulterer gjerne Sametinget om havbruk når saken dreier seg om, faller innenfor rammen av konsultasjonsavtalen.

I Sametingets årsrapport 2017 framgår det at Sametinget har foreslått å si opp konsultasjonsavtalen de har

med Norges vassdrags- og energidirektorat. Olje- og energidepartementet viser til at plikten til å konsultere gjelder uavhengig av om det foreligger bilaterale avtaler organene imellom.

Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket og samtidig søke å redusere konfliktnivået. Det søkes derfor en bredest mulig aksept for forvaltningen av rovvilt.

1.2.5 *Tjenester til borgerne*

Sametinget ble i 2017 tildelt 5,5 mill. kroner over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Tildelingen dekker Sametingets administrative utgifter ved seksjon for helse og sosial, og tilskudd til ulike prosjekter innen helse- og omsorgstjenestene.

Ifølge stortingsmelding 11 (Meld. St. 11 (2015–2016)) Nasjonal helse og sykehusplan skal Helse Nord regionale helseforetak ivareta strategisk videreutvikling av spesialisthelsetjenester til den samiske befolkningen innenfor de rammer og prinsipper som framgår av planen. Helse Nord regionale helseforetak har invitert Sametinget til oppstart av arbeid med en strategiplan. Det er videre inngått en samarbeidsavtale som skal fremme en utvikling av spesialisthelsetjenesten som sikrer det samiske folks rett til likeverdige helsetjenester.

Sametinget har i 2017 blitt konsultert om oppdragsdokument for regionale helseforetak for 2018.

Sametinget har ved flere anledninger fremmet ønske om en egen demensplan for den samiske befolkningen. Regjeringens Demensplan 2020 er rettet inn mot alle personer med demens og deres pårørende, uavhengig av bosted, alder, kulturell eller språklig bakgrunn mv. Et av hovedprinsippene i Demensplan 2020 er imidlertid at tjenestene skal være personsentrerte.

Utviklingssenteret for sykehjem og hjemmetjenester for den samiske befolkningen, Helsedirektoratet og kommunal demenskoordinator samarbeider om å tilpasse kartleggingsverktøy av demens til den samiske befolkningen. En kortversjon for Demensplan 2020 er oversatt til nordsamisk. Det pågår også et arbeid med en informasjonsfilm om demens på nordsamisk.

Barne- og likestillingsdepartementet la 31. mars 2017 fram Prop. 73 L (2016–2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform). I forbindelse med dette arbeidet ble det avholdt konsultasjoner med Sametinget.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet fikk i 2017 i oppdrag å utrede behovet for å etablere et kompetansemiljø innenfor samisk barnevern. Samtidig fikk de i oppdrag å utrede behovet for tiltak for å sikre samiske barns særlige rett til å ivareta sin språklige og kulturelle bakgrunn, og behovet for tiltak for økt rekruttering av samiske fosterhjem. Dette arbeidet følges opp i 2018.

Barnevernlovutvalget la fram forslag til ny barnevernlov i NOU 2016:16 Ny barnevernslov – sikring av

barnets rett til omsorg og beskyttelse. Deler av forslaget ble vedtatt gjennom Stortingets behandling av Prop. 169 L (2016–2017). Lovendringene vil kunne bidra til å ivareta samiske barns språk og kultur i barnevernet. Barne- og likestillingsdepartementet har hatt dialog med Sametinget i forbindelse med dette arbeidet.

I mars 2017 lanserte Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress en rapport om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Rapporten var et resultat av en studie initiert av Sametinget i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet.

I regjeringens opptrappingsplan om vold og overgrep (2017–2021) framholder regjeringen sin intensjon om å bidra til mer kunnskap om vold og overgrep i samiske områder, blant annet gjennom forskning.

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014–2017) gikk ut i 2017. Justis- og beredskapsdepartementet vurderer nå hvordan denne planen skal følges opp. Det videre arbeidet mot vold i nære relasjoner vil inkludere tiltak rettet mot den samiske befolkningen.

Sametinget ble i 2017 tildelt 64 mill. kroner over Kunnskapsdepartementets budsjett. I tillegg til Sameetingets virkemidler på kunnskapsfeltet, som summerer seg til 43,3 mill. kroner, dekker tildelingen også administrative utgifter ved Sametingets avdeling for oppvekst og utdanning. I 2017 fordelte Sametinget blant annet 15,8 mill. kroner i barnehagetilskudd, 21 mill. kroner til læremidler og 3 mill. kroner til rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning.

Som ledd i fagfornyelsen for grunnskole og videregående opplæring ble det i 2017 fastsatt ny generell del av læreplanverket (Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen). Gjennom et godt og konstruktivt samarbeid mellom Sametinget og Kunnskapsdepartementet har det lyktes å komme fram til et omforent forpliktende verdidokument som er felles for den norske og den samiske opplæringen.

I NOU 2016:18 Hjertespråket foreslås omfattende endringer i barnehageloven.

Stortinget har bedt regjeringen vurdere om det skal være en plikt å gi barnehagetilbud på samisk når det er minst ti barn i kommunen som ønsker det, også i kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, jf. Endring av Prop. 1 S (2013–2014). Kunnskapsdepartementet vil følge opp saken i forbindelse oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket.

Det går fram av meldingen at regjeringen, i samarbeid med Sametinget, vil stimulere til ulike tiltak for å styrke arbeidet med utvikling av samiske språk. Det samarbeides om kompetanse- og rekrutteringstiltak, herunder revidert kompetansestrategi 2018–2022, som ble lagt fram høsten 2017. Stortinget har for øvrig bedt regjeringen om å utarbeide forslag til endringer i barnehageloven som sikrer at ansatte i offentlige og private barnehager behersker norsk språk, og at ansatte i samis-

ke barnehager behersker samisk språk. Dette vil følges opp i departementets lovarbeid under oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket.

Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver ble fastsatt 24. april 2017 og skal iverksettes fra barnehageåret 2017–2018. Kunnskapsdepartementet har hatt et konstruktivt samarbeid med Sametinget i arbeidet med rammeplanen. Det ble avholdt konsultasjon og oppnådd enighet om ny rammeplan i april 2017.

Samisk språkutvalg uttrykker i sin rapport NOU 2016:18 Hjertespråket bekymring for den lave rekrutteringen til samisk høyere utdanning, særlig samisk lærerutdanning. Rekrutteringsarbeid krever et utstrakt samarbeid mellom flere aktører. Det vises i meldingen til at det er arrangert ulike workshoper i 2017.

Regjeringen innførte i revidert nasjonalbudsjett 2017 to strakstiltak, knyttet til ettergivelse og dekning av studielån, for å øke andelen kvalifiserte lærere. Ordningene vil også kunne stimulere flere samisktalende studenter til å velge samisk lærerutdanning.

Regjeringen har i 2018 styrket satsingen på lærere i sørsamisk og lulesamisk og kvensk med til sammen 2,5 mill. kroner. Sametinget forvalter også en egen stipendordning for høyere utdanning. Målet for stipendordningen er å øke antallet barnehage- og grunnskolelærere med samisk språk- og kulturkompetanse.

Samisk høgskole fikk i 2017 200 000 kroner til rekrutteringstiltak. Nord universitet og UiT – Norges arktiske universitet fikk i tillegg 3,25 mill. kroner til rekrutterings- og kvalifiseringstiltak i 2017. Midlene er ikke øremerket samiske studier, men begge institusjonene tilbyr samiskstudier som kan inngå i lærerutdanning.

Det ble samlet i 2016 og 2017 avholdt tre møter med Sametinget for å informere om arbeidet med stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning.

1.2.6 Konsultasjoner

Det vises i meldingen til at prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget er et av de viktigste rammeverkene for å sikre samenes folkerettslige rett til deltakelse i saker som angår dem.

Høsten 2017 arrangerte Kommunal- og moderniseringsdepartementet et seminar om konsultasjonsordningen for departementene og underliggende organer. Våren 2018 arrangerte Sametinget et tilsvarende seminar for Sametingets ansatte.

I Sametingets årsmelding for 2017 har Sametinget satt opp en egen oversikt over gjennomførte konsultasjoner.

Avtalen om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget ble inngått i mai 2005. Hovedinntrykket er at konsultasjonene går stadig bedre.

Myndighetene har plikt til å konsultere Sametinget når det overveies å innføre lovgivning eller administrative tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Myndighetene legger stor vekt på Sametingets vurdering av om saker vil kunne påvirke samene og samiske interesser direkte, slik at det oppstår konsultasjonsplikt.

Det pekes i meldingen på at det er viktig med god dialog med Sametinget også i saker hvor det ikke er konsultasjonsplikt. Flere departementer har etablert faste møtepunkter med Sametinget.

Samerettsutvalget har i NOU 2007:13 Den nye sameretten foreslått en egen lov om saksbehandling og konsultasjoner. Regjeringen har konsultert med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund om oppfølgingen av samerettsutvalgets forslag. (Regjeringen har fremmet en proposisjon for Stortinget etter at denne meldingen kom.)

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharakhani, Kjell-Idar Juvik, Stein Erik Lauvås og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Mari Holm Lønseth, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønås Kjos, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til at staten Norge er etablert på territoriet til to folk, samer og nordmenn, hvor begge folkene har samme rett til og det samme kravet på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk. Samene er et urfolk som folkerettslig har krav på et særlig kulturvern. Dette er nedfelt i Grunnloven § 108, hvor det heter: «Det påligger statens myndighet å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

Komiteens innstilling bygger på Sametingets årsmelding 2017 ved siden av Meld. St. 18 (2017–2018) om Sametingets virksomhet 2017.

Komiteen viser til at det ble avholdt et møte 25. oktober 2018 mellom Sametinget og kommunal- og forvaltningskomiteen i forbindelse med behandlingen av meldingen om Sametingets virksomhet 2017.

Komiteen viser til at Sametinget ble gitt en samlet bevilgning på 475,5 mill. kroner for 2017, mot 437,6 mill. kroner for 2016. Bevilgningene er fordelt på seks departementer, hvorav bevilgningene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet utgjør 64 pst.

Komiteen viser til at det har vært en prosess mellom Sametinget og departementet om å slå sammen

budsjettpostene over statsbudsjettet til Sametinget til én eller færre poster det har vært. Departementet viser i meldingen om Sametingets virksomhet 2017 til enighet mellom regjeringen og Sametinget om at det fra 2019 etableres en ny budsjettmodell for Sametinget, hvor de årlige overføringene i utgangspunktet samles under én budsjettpost på statsbudsjettet. Videre vil regjeringen hver vår legge frem en fremoverskuende melding til Stortinget om samiske forhold. Meldingen skal omtale utviklingstrekk for samisk språk, kultur og samfunnsliv og tjenestetilbudet til samiske innbyggere. Meldingen skal redegjøre for regjeringens mål med samepolitikken og de viktigste hovedutfordringene fremover.

Komiteen merket seg at Sametingets representanter i møtet 25. oktober 2018 uttrykte tilfredshet med en ny organisering av budsjettoverføringene, samt at det ble understreket et ønske om også å endre på de to postene som fortsatt ikke overføres samlet på samme post. Dette gjelder poster under Klima- og miljødepartementet og Utenriksdepartementet. Rapporteringsbyrden trekkes frem som en viktig årsak til ønsket om å forenkle ordningen ytterligere.

Komiteen viser til at jubileumsmarkeringen Tråante 2017 har vært et samarbeidsprosjekt mellom Sametinget, Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner og Trondheim kommune. Prosjektet har vært finansiert av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet, nevnte samarbeidspartnere og Nordland fylkeskommune. Markeringen var todelt, med et hovedarrangement i forbindelse med den samiske nasjonaldagen 6. februar i Trondheim, samt med feiringer over hele det samiske bosettingsområdet med en rekke bidrag fra enkeltpersoner, organisasjoner og offentlige institusjoner. Tråante var en feiring av demokratiske verdier og bredden i samisk kultur, språk, næringer og historie i et 100-årsperspektiv.

Komiteen merker seg at Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Sametinget er i gang med oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket, som foreslår tiltak som gjelder lovendringer og endringer i dagens ordninger for å styrke situasjonen for de samiske språkene i Norge. Oppfølgingsarbeidet har medført høringsseminar og behandling i Sametingets plenum.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen vil konsultere Sametinget om eventuelle lovendringer og forslag til tiltak i sin oppfølging av NOUen.

Komiteen merker seg at Sametinget har vedtatt å gå inn for å etablere et nytt språkområde med forskjellige kommunekategorier – Dette for best å ivareta språkutfordringer i de ulike kommunene, heter det i årsmeldingen. Sametingets plenum har vedtatt å gå inn

for at en rekke instanser bør kunne ta initiativ til å få med nye kommuner i arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen er opp-tatt av å utforme et regelverk for samisk språk som er fleksibelt, og som tar høyde for at utfordringene og be-hovene til ulike kommuner og samiske språk vil kunne variere fra sted til sted.

Komiteen merker seg at den videre oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket har medført registrering av samiske språk i folkeregisteret. Komiteen har videre merket seg arbeidet med barnehageprosjektet «Sa-miske barn i nye fellesrom».

Komiteen viser til at det i revidert nasjonalbud-sjett for 2017 ble bevilget en økning på 5 mill. kroner til samiske barnehagetilbud. Dette ses i sammenheng med oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket.

Komiteen understreker den store betydningen det videre arbeidet med å styrke samisk språk har for å verne og utvikle samisk kultur og samfunnsliv, og ser derfor på oppfølgingen av Hjertespråket som svært vik-tig i samarbeidet mellom Sametinget og norske myndigheter fremover.

Komiteen viser til at det i Prop. 1 S (2018–2019) er foreslått en bevilgning til oppstart av bygging av Saemi-en Sijte. Det har blitt arbeidet for en oppstartsbevilg-ning til dette i svært lang tid, noe som også nevnes i års-meldingen for 2017.

Komiteen viser til at Stortinget enstemmig har vedtatt endringer i kulturminneloven som medfører at grensen for automatisk fredning av samiske kulturmin-ner settes til år 1917, hvilket er i samsvar med et forslag fra Sametinget. Saken trekkes frem i årsmeldingen som en av de to store sakene som har preget arbeidet med sa-misk kulturminnevern i 2017. Regionreform, trekkes frem som den andre prioriteringen.

Komiteen merker seg at Sametingets årsmelding påpeker at regionreformen vil berøre den samiske kul-turminneforvaltningen. Det vises til en enighet om at Sametinget får overført de samme myndigheter og for-valtningsoppgaver som de nye regionene.

Komiteen merker seg Sametingets arbeid med innholdet i den nye rammeplanen for barnehagene. Sa-metingets årsmelding uttrykker tilfredshet med prosen-sen hvor det arbeides med å styrke samiske barns rettig-heter og den samiske dimensjonen i barnehagetilbudet.

Komiteen merker seg Sametingets tilfredshet med at Stortinget vedtok å etablere en sannhets- og forsoningskommisjon i 2017. Sametinget legger til grunn at arbeidet med mandat og utførelse skal gjøres i samarbeid med Sametinget – dette for å sikre at arbei-det har legitimitet i det samiske samfunnet.

Komiteen merker seg at det i Sametingets års-melding vises til prosjektet «Bååstede», hvor over 4 000 gjenstander skal fordeles på de samiske museene. Det oppgis at i 2017 har omtrent 2/3 av gjenstandene blitt fordelt på museene. Det vises til at selve tilbakeføringen til museene kan skje tidligst fra høsten 2018, men er av-hengig av statlig finansiering.

Komiteen merker seg at Sametinget i plenum vedtok strategier for rovvilt i 2017. Det understrekes at Sametinget skal ha innflytelse over Norges rovdyrpoli-tikk og rovviltforvaltning. Sametingets årsmelding pe-ker på at det mangler erfaringsbasert kunnskap fra reindriftsnæringen i forvaltningen.

Komiteen merker seg at Sametinget påpeker be-hovet for bedre konsultasjon med regjeringen om fiske-ris spørsmål. For å sikre urfolksperspektivet peker Same-tinget tydelig på behovet for at det gjennomføres kon-sultasjoner med Sametinget om havbrukspolitikken, slik det i dag gjøres ved annen fiskeri- og kystforvalt-ning.

Komiteen merker seg at det av Sametingets års-melding fremgår at det i de forutgående konsultasjone-ne mellom Landbruks- og matdepartementet, Sametin-get og Norske Reindriftsamers Landsforbund ikke ble oppnådd enighet om endringene i reindriftsloven.

Komiteen viser til departementets understreking av at prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget er et av de viktigste ramme-verkene for å sikre samenes folkerettslige rett til delta-kelse i saker som angår dem. Det vises til at myndighete-ne har plikt til å konsultere Sametinget når det overveies å innføre lovgivning som vil kunne påvirke samiske in-teresser direkte, men det understrekes at det også er vik-tig med god dialog med Sametinget i saker hvor det ikke er konsultasjonsplikt.

Komiteen merker seg at det i Sametingets års-melding oppgis at konsultasjonsordningen med Norges vassdrags- og energidirektorat ikke fungerer etter inten-sjonen. Sametinget har derfor foreslått å si opp denne konsultasjonsavtalen hvis ikke konsultasjonsprosedy-rene følges som avtalt. Komiteen merker seg regjerin-gens kommentar i stortingsmeldingen, som viser til at plikten til å konsultere gjelder uavhengig av om det foreligger bilaterale avtaler organene imellom.

Komiteen viser til at regjeringen som oppfølging av NOU 2007:13 Den nye sameretten har fremlagt en proposisjon for Stortinget høsten 2018 om konsulta-sjonsplikt, jf. Prop. 116 L (2016–2017) Endringer i same-loven mv. (konsultasjoner). Komiteen behandler sa-ken i stortings-sesjonen 2018–2019 og anerkjenner be-hovet for en avklaring av hvordan konsultasjonsordnin-gen skal innrettes.

Komiteens medlemmer fra Arbeider-partiet og Sosialistisk Venstreparti mener

det er viktig å sørge for gode rammevilkår for Sametinget, og viser til at deres respektive partier for 2017 hadde en økning i sitt alternative statsbudsjett for samiske formål ut over regjeringens forslag. Disse medlemmer ser behovet for at rammene for samiske formål er gode, slik at Sametinget kan ha mulighet til reelle prioriteringer for å styrke samisk språk og kultur, næringsliv og samfunnsliv. Disse medlemmer er bekymret for at Sametinget ikke får gode nok rammevilkår av dagens regjering slik at målsettingene for å ivareta språk, kultur og næringsutvikling ikke kan følges opp slik som nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser derfor også til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019, hvor Sametinget/samiske formål styrkes med 88 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Disse medlemmer mener en slik styrking for 2019 er nødvendig for at Sametinget skal kunne følge opp viktige satsinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener en slik styrking av budsjettet for Sametinget som nevnt vil bidra til å utvikle samiske læremidler, gi økt kvalitet i samisk undervisning, styrke kultursatsingen og sette Sametinget i stand til bedre å kunne ivareta sine oppgaver.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at ivaretagelse og utvikling av samisk språk, historie og kultur er svært viktig, og flertallet vil legge til rette for dette, blant annet gjennom oppfølging av Hjertespråket. Flertallet viser til at flere samer enn tidligere anerkjenner sin samiske identitet og historie, og at flere kommuner nå ønsker å tilslutte seg samiske språk- og utviklingsområder.

Flertallet er tilfreds med at det i Prop. 1 S (2018–2019) er foreslått bevilgninger til nytt bygg for Saemien Sijte. Det har vært arbeidet for en oppstartsbevilgning til dette i svært lang tid. Flertallet understreker senterets betydning for bevaring, forskning og formidling av sørsamisk kultur. Flertallet ber regjeringen følge opp bevilgningene i 2020 (og 2021) for å sikre ferdigstillelse i 2021.

Flertallet merker seg de positive tilbakemeldingene fra Sametinget om samlingen av bevilgningene til samiske formål på færre budsjettposter, med én hovedpost bevilget over Kommunal- og moderniseringsdepartementets kapitler.

Flertallet viser til vedtak i Stortingets behandling av Dokument 8:73 S (2016–2017), hvor det heter:

«Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket om å ha en særlig oppmerksomhet rettet mot sørsamisk språk, kultur og næring, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med konkrete forslag til oppfølging av dette.»

Flertallet viser til at mange samiske kommuner er distriktkommuner med manglende tilgang til digitale tjenester. Undervisningsmaterieell og tilrettelegging for digitalisering av samiske læremidler bør på dagsordenen, og de respektive partiers satsing på den digitale allemannsretten er høyaktuell også i de samiske områder. Flertallet mener det bør være en selvfølge at samer kan ta i bruk teknologitjenester på sitt eget språk.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til publikasjonen «Samiske tall forteller 11», samisk statistikk 2018, hvor det går frem at andelen reineiere som er negativt berørt av fredet rovvilt, er 100 pst. Det oppgis at de fleste reineiere må tåle både økonomiske tap, merarbeid og stress på grunn av trusler og angrep fra rovvilt. I sørområdet er rovvilt det inngrepet som er desidert mest belastende for reindriften.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser for øvrig til merknader og forslag i budsjettinnstillinger og Representantforslag 73 S (2016–2017) og Innst. 334 S (2016–2017).

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 18 (2017–2018) – Sametingets virksomhet 2017 – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 29. november 2018

Karin Andersen

leder

Heidi Greni

ordfører

